

Бізнесінформ. – 2015. – № 2. – С. 68-72.

5. Пасічний М.Д. Податкова політика України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / М.Д. Пасічний // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, Вып. 7(2). – С. 123-128. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ГЕНЕЗИСУ ІНСТИТУТУ НЕЗАЛЕЖНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

***ПОНОМАРЕНКО О.Г., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ШПІДЬКО Ю.А., СТУДЕНТКА МАГІСТРАТУРИ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ***

У сучасних умовах господарювання в конкурентному середовищі висока результативність управлінських рішень та раціональність формування стратегії функціонування підприємств неможливі без реальної оцінки ефективності діяльності їх сьогодні та прогнозу потенціалу в майбутньому.

Підприємства, кредитні установи, інші суб'єкти господарювання вступають у договірні відносини з приводу використання майна, коштів, проведення комерційних операцій, здійснення інвестицій. Ці відносини повинні підкріплюватися можливістю одержувати й використовувати фінансову інформацію всіма учасниками угод. Достовірність інформації підтверджується фахівцем з незалежного фінансового контролю – аудитором.

Затребуваність аудиту діловим світом має давню історію. Припускають, що фактично ще в Давньому Єгипті (близько 2600 р. до н.е.) існували чиновники, що поєднували функції обліку, управління і контролю, тобто по суті, виконували ряд функцій, частина з яких зараз називається аудитом [1, с. 8].

Історичний шлях розвитку інституту аудиту складний і тернистий. Аудиторський процес, що стосується суспільних явищ, соціально-економічного устрою суспільства, привів людську думку до того, що саме виробництво і добробут людей підлягають якимсь могутнім прихованим суспільним факторам, глибинним законам економічного розвитку. Для того щоб виявити ці закони, недостатньо простого спостереження, опису явищ, необхідно проникнути в суть процесів, що відбуваються, і виявити їхні рушійні сили. Це завдання мав вирішити аудит. Історія розвитку і становлення аудиту бере початок з давніх століть та середньовіччя. Деякі вчені обґрунтовано

пов'язують виникнення аудиту зі становленням бухгалтерського обліку, з балансоведенням [8, с. 81].

Значними особливостями відрізнялася організація обліку і аудиту в Китаї. Сучасні автори вважають, що історія обліку в цій країні нараховує 3000 років. Зокрема, дослідник історії аудиту Угольников К.А. наводить такі дані: «Відповідно до історичних записів, Китай, можливо, перша країна у світі, де було створено аудиторську систему. Давні китайські записи свідчать, що вже в 700 році до н.е. там існувала посада Генерального Аудитора, основним обов'язком якого було гарантувати чесність урядових чиновників, що мали право користування державними грошми й майном. Згодом обов'язки, права і форми урядових аудиторських органів мінялися від однієї династії до іншої. Державна система обліку династії Чжоу (1122-256 р. до н.е.) у Китаї включала ретельно розроблений бюджет та методику аудиту всіх урядових департаментів [8, с. 82]».

У Афінах у V столітті до н.е. Народні Збори контролювали доходи і витрати держави, а її фінансова система включала урядових аудиторів, що перевіряли документи всіх посадових осіб після закінчення їх повноважень. У приватному секторі власники майна самі проводили аудит своїх рахунків.

У Римській республіці державні фінанси знаходилися під контролем Сенату, а державний бюджет перевірявся штатом аудиторів під наглядом скарбника. Римляни практикували поділ обов'язків, розмежовуючи функції посадових осіб, що несли відповідальність за податки й витрати, і тих, хто мав справу з виторгом і платежами, та, подібно до грецької, розробили складну систему перевірок і взаємоперірок.

З VII століття до н.е. у Римській імперії контрольні функції здійснювалися спеціальними службовцями (куратори, прокуратори, квестори). Квестори (від лат. *quaestor* – дослідник) спочатку призначалися консулами, а з 447 р. до н.е. обиралися народом. З 421 р. існували чотири квесторські посади, з 267 р. – вісім, при Суллі - двадцять, при Цезарі – тимчасово сорок. Міські квестори завідували скарбницею, провінційні – фінансовим управлінням провінції. Квестори утворювали нижчий клас у римському сенаті.

Після падіння Римської імперії аудит одержав широке розповсюдження в Італії. Купці Флоренції і Венеції використовували працю аудиторів для перевірки платоспроможності капітанів торговельних суден, що везли величезні багатства на свій континент. У той час аудит мав чітке цільове спрямування - запобігання помилкам.

В англomовних країнах найдавніші з облікових документів, що

дійшли до нас, і згадки про аудит – це архів Казначейства Англії й Шотландії, що датується 1130 роком.

Батьківщина сучасного аудиту Англія. У 1285 році король Англії Едвард I видав закон, що надавав певні привілеї аудиторам, якими були не тільки особи з числа довірених слуг сеньйорів, а і деякі категорії держслужбовців [5, с. 18]. Англія також стала початківцем у законодавчому регулюванні обов'язковості аудиту: серія законів про Компанії 1844 року зобов'язала керівництво акціонерних підприємств щорічно запрошувати для перевірки незалежного аудитора. Уже в ті часи із загальної професії «бухгалтер» остаточно виокремилася незалежна професія «аудитор».

Отже, на основі вивчення історичних аспектів зародження аудиту можемо зробити висновок: у давньому суспільстві фінансовий контроль спочатку був ініційований державою, а потім еволюціонував до незалежної форми контролю. Дослідження свідчать, що аудит є незмінним супутником ринкової економіки, бо провідна для ринкового середовища суспільна формація – власники – зацікавлені у стабільності і відкритості усіх процесів, що за умов збереження і примноження майна визначає їх мотивацію в економічному житті.

Література.

1. Аксененко А. Аудит: современная организация и развитие / А. Аксененко // Бухгалтерский учет. – 1992. – № 4. – С. 7-11.
2. Аудит Монтгомери / [Ф.Л. Дефлиз, Г.Р. Дженик, В.М. О'Рейли, М.Б. Хирш и др.]; пер. с англ. под ред. проф. Я.В. Соколова. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
3. Аренс А. Аудит / А. Аренс, Дж. Лоббек; пер. с англ.; [Гл. редактор серии проф. Я.В. Соколов]. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 560 с.
4. Богданова Т.О. Аудит в Англії / Т.О. Богданова // Економіка. Фінанси. Право. – 1995. – № 8. – С. 46-52.
5. Кулаковська Л.П. Основи аудиту : [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – Львів : Піча Ю.В.; «Каравелла»; Львів : «Новий Світ-2000», 2002. – 504 с.
6. Редченко К. Бухгалтерський облік і аудит в Японії / К. Редченко // Аудитор України. – 2004. – № 9(49). – С. 17-25.
7. Руф А.Л. Аудиторская профессия во Франции / А.Л. Руф // Бухгалтерский учет. – 1996. – № 9. – С. 51-56.
8. Угольников К.Л. История аудита / К.Л. Угольников // Контролинг. – 1991. – № 1. – С. 79-83.